

Posudek diplomové práce Kateřiny Peškové
Český znakový jazyk v překladech česky psaných formálních textů

Téma diplomové práce, které si kol. Pešková zvolila, je se zřetelem k současné jazykové a komunikační situaci českých neslyšících nepochybně tématem aktuálním - cílem práce je totiž zodpovědět otázku, zda se český znakový jazyk, „nově“ užívaný v „netradičních“ komunikačních sférách, nějakým způsobem proměňuje. Autorka chce tohoto cíle dosáhnout popisem jednoho typu textu / žánru, konkrétně televizních zpráv vysílaných v českém znakovém jazyce. Do jisté míry jí přitom může být oporou odborná literatura, zvl. literatura věnovaná stylu, překladu a tlumočení; k samému jádru tématu (překladu z mluveného jazyka do jazyka znakového) ovšem odborných textů, z nichž by kol. Pešková mohla vycházet, mnoho není. Leccos, co o svém tématu říká, tak musela diplomantka vyvodit z popisu svého materiálu, resp. ze své zkušenosti s tlumočením z / do českého znakového jazyka. To se zvl. týká odlišení tohoto tlumočení od překladu; autorka sice neprovedla (v rozporu se zadáním) popis, resp. analýzu textů do českého znakového jazyka tlumočených (s nimiž by texty přeložené srovnala), předkládá ale v té věci jisté domněnky o rozdílech obou typů textů, dle mého názoru rozumné (kompetentněji by je ovšem samozřejmě mohli hodnotit praktikující tlumočníci a překladatelé mezi češtinou a českým znakovým jazykem).

Není jistě možné požadovat po diplomové práci zpracovávající téma v odborné literatuře vlastně nezpracované, aby předkládala jednoznačné a definitivní poznatky – toho si je dobře vědoma i sama autorka. A podobně není možné, aby práce tohoto druhu nekladla řadu otázek; ty jsou v ní někdy (autorským úhlem pohledu) položeny a (často „opatrně“, v náznaku) zodpovězeny, někdy ale pouze vyplývají z autorčina přístupu k tématu. Další otázky pak klade samo jeho zpracování – některé z nich si dovoluji položit a požádat autorku, aby se k nim při obhajobě vyjádřila.

- Jak si vyložit formulaci, že (s. 26) *překlad cílového textu mezi dvěma psanými texty je zaznamenám (produkován) přímo*? Autorka jistě přípravné fáze tohoto překladu souměřitelné s fázemi převodu/ překladu psaného textu do českého znakového jazyka nepředpokládá?

- Jak se liší zápisy GLOSA + GLOSA a GLOSA+GLOSA na s. 37 prezentované jako dvě možnosti zápisu?

- Jak by mohly práce o překladech v souvislosti se znakovými jazyky nezohlednit odlišnou modalitu mluvených a znakových jazyků? (s. 41) Pokud takové práce existují, mohla by je autorka jmenovat? A ujasnit, v čem se v nich takové „nezohlednění“ projevuje?

- Mohla by autorka objasnit ne úplně srozumitelné vyjádření na s. 44, zvl. své konstatování, že při převodu českého *vyjádření na stole jsou papíry* je informace o uspořádání papírů *součástí slovesa*. Jaké sloveso to je? A opravdu platí, že vyjádření / výpověď v českém znakovém jazyce informující o pohybu osoby, jeho směru a způsobu nemusí být ukotveno v čase?

- Co má autorka konkrétně na mysli, když píše (s. 52) o stylotvorném faktoru vyvázanosti z komunikační situace? Něco jiného než Jelínek?

- Jak se k sobě má *pragmatické hledisko a pohled situačně podmíněných významů*? (s. 52)?

- Mohla by autorka uvést a vyložit alespoň jeden konkrétní příklad konkretizace, jejíž pojetí je v práci rozšířeno (s. 56) z *roviny lexikální na rovinu lexikálně-syntaktickou*?

- A mohla by příkladem doložit povahu těch informací, které ve *východím textu nejsou (ani implicitně) obsaženy* a které si tak autor překladu musel dohledat? (s. 63)

- Když je na s. 67 užito (jednou) výrazu *jednak*, očekávali bychom ho (minimálně) ještě jednou – čím ještě (vedle důvodů plynoucích ze sociokulturních rozdílů) je tedy *pragmatické obohacení* podmíněno?
- Které z onoho množství *synonymních označení* (s. 68) zaručujících spojitost českého textu by autorka mohla konkrétně (z ukázek na s. 67 a 68) jmenovat?
- Co to je *stylový žánr*? (s. 77)
- Jaký slovotvorný proces má autorka konkrétně na mysli na s. 78?
- O tematických posloupnostech uvažuje autorka i v rámci výpovědi? (s. 80)
- Je-li v souvislosti s tlumočením oním pomyslným středem na ose formální-neformální tlumočení komunitní a jedním koncovým pólem dané osy tlumočení situací vysoce formálních (např. na konferencích), co je koncovým pólem druhým?
- Proč autorka nečerpá inspiraci z publikace (v textu s ní nepracuje) uvedené v seznamu literatury jako „Wurm“ etc. (s. 85)?

K zpracování bibliografických údajů (ocenit je třeba, že řadu titulů autorka sama iniciativně vyhledala) je možné podotknout, že ne vždy korespondují např. údaje o dataci uvedené v textu s datací v seznamu literatury (např. Johnston, s. 17 a 84), ne vždy je datace uvedena (s. 85), ne vždy je zřejmé, proč se u některých bibliografických údajů uvádí index „a“ – když index „b“ chybí (s. 84), ne vždy jsou tituly prací napsány správně (např. s. 84, 85); v podstatě jde ale o opomenutí srovnatelná s opomenutími v jiných kvalifikačních pracích na magisterské úrovni.

V práci se bohužel objevuje poměrně značné množství typografických nedostatků (vedle klasických překlepů zvl. častá slití slov – možná daná vrtochy počítače?), nedostatků pravopisných (zvl. interpunkčních) a stylizačních. Posledně zmíněné ale ve většině případů nebrání porozumění (např. s. 27 ... *jak se na převod osoba, která převod provádí na převod připravuje*). Je škoda, že při závěrečné korektuře nebyly tyto nedostatky odstraněny, kvalitu práce snižují.

Oproti tomu je třeba ocenit rozsah materiálu, který diplomantka shromáždila a který může být cenným podnětem pro další úvahy o „veřejné“ podobě českého znakového jazyka.

Závěr: Vybrané aspekty značně obtížného (ovšem: diplomantkou prosazovaného) tématu diplomové práce zpracovávala kol. Pešková se zájmem; její práce je cenná tím, že může být prvním krokem k úvahám o fungování českého znakového jazyka ve veřejné komunikační sféře (ty by mnohdy „opatrné“ soudy diplomantky potvrdily, resp. vyvrátily); může být také podnětem k promýšlení otázek standardu, resp. standardizace českého znakového jazyka. Diplomová práce K. Peškové Český znakový jazyk v překladech česky psaných formálních textů splňuje požadavky kladené na diplomové práce a může být podkladem k obhajobě.

Alena Macurová
29.8. 2015

Návrh hodnocení: velmi dobře – výborně (v případě úspěšné obhajoby a se zřetelem k názoru členů komise na formální problémy)